

## ЕВТИМ ЕВТИМОВ — СВОЕОБРАЗИЕТО НА ЕДИН ИНТИМЕН СВЯТ

ИВАН РАДЕВ

За големите събития днес много от човешките дейности са призвани да оставят документ, да свидетелствуват с оценките и обобщенията си за тяхната същност. По-друга съдба има ставащото в интимния свят на съвременника — твърде малко са следите, въз основа на които можем да съдим за неговия характер, за опорните точки и съмненията, за нравствено-етичния му потенциал. В тази насока запазва своите периметри все още литературата, интимната лирика. . . Там припламват и угасват желанията, там зреят съмненията, там пускат корените си упованията, там се оглежда цялото това вътрешно движение и размествания, там пулсират биотоковете на доброто и злото, на човечността и безсърдечieto, които резонират във външни жестове и позиция. Но тяхното начало е в гънките на вътрешнопсихологическото съдържание на човека — а интимната лирика като отглас на всичкото това, малко или много, художествено овладява неговата същност.

В деловия и напрегнат ритъм на съвременността като че ли голямо място за интимната лирика няма. Но в такава житейска ситуация усещането за необходимостта от нея е не по-малко, не по-малко е и показателна тя за „наличното“ и „липсващото“ в духовността на днешния българин. Ето защо българската поезия на интимна тематика днес ни предлага една доста разноречива картина, в която се естетизират полюсни чувства, вълнения и тип светоусещане, наситено както с тръпките на изнервеност и зрещо съмнение в интимното чувство, като път към хармония и естествени преживявания, така и с искрена носталгия по тяхната необходимост. Интимната ни лирика сега се създава от твърде различни „гласове“ — сред тях са трепетите на улегнало поетическо обглеждане на погаснали пориви и жажда за задържане на техния смисъл, сред тях е дрезгавият тембър на младите, които, недоволни от себе си и от несвършенствата на света, с подчертана самовискателност и критичност поставят на съд своята неулегналост, променчивост и невъзможност да ги видят като трайна връзка и себеизживяване. „Вина“ за това имат както старите — Дора Габе, Крум Пенев, Елисавета Багряна, така и Божидар Божилов, Дамян Дамянов, Евтим Евтимов, Андрей Германов, а и по-младите: Калина Ковачева, Борис Христов, Миряна Башева, Екатерина Йосифова. . . Поетическият отговор на младите е свързан обикновено с освобождаването на интимното чувство от илюзиите и романтичната приповдигнатост, свързан е с неговото оголване и безпощадно разнищване, при старите, напротив — с трогателна настойчивост се преоткриват корените, опората и духовно-стимулиращата сила на интимното чувство.

Но тук искам да се спра на интимната лирика на Евтим Евтимов и нейното място за овладяване вътрешния свят на съвременника. Основанията ми са глав-

но две. Първото е, че Ев. Евтимов в момента като че ли най-цялостно и със за-  
видно постоянство разработва интимни теми и мотиви в творчеството си, за да  
се наложи изводът, че няма съперници в тази насока. При другите наши поети  
това е тематика, която е епизодично застъпвана, с отделни творби и т. н. А Ев. Ев-  
тимов, ако в началото на творческия си път по собственото му признание следва  
принципа — „във всяка своя книга имах по един цикъл с интимна лирика“, —  
през последните години няколко от стихосбирките му идват с уточняването „лю-  
бовна лирика“ и са издържани в духа, тематиката и насочеността на така очер-  
тания им профил: „Нощи“ (1972), „Обич за обич“ (1966), „Цвят от кестен“ (1972),  
„Горчиво вино“ (I изд. 1975, II изд. 1978), „Нощи“ (1980) и др.

И второто основание — внушенията на Ев. Евтимовата интимна лирика, жи-  
тейско-философският ѝ заряд е в духа на здравата, традиционна българска ду-  
шевност, е в насоките на осъзнавана потребност. На фона на противоречивата  
същност на нравите се утвърждава високоетично — и приземено, и романтично  
извисено — човечно третиране на интимното чувство. Ето защо любовната ли-  
рика на Ев. Евтимов става средоточие на същностни страни и измерения на ин-  
тимния свят на българина — негов и наш съвременник. Без да го изчерпва, тя  
ни го разкрива откъм хуманистичната му, пречупена през национално специ-  
фичното и традицията същина. За малко поети могат да се направят подобни зак-  
лючения дори и от миналото.

В този си план интимната лирика на Ев. Евтимов — пълнокръвна и зряла,  
интимно-съкровена, преживяна и обобщаваща — има своя аналог в „Сън за  
щастие“ на Пенчо Славейков. Дори можем да отидем по-нататък в констатация-  
та си — до голяма степен стихосбирката му „Горчиво вино“ със своята жанрово-  
стилова обособеност притежава немалко от белезите на Славейковата интимна  
книга. Много от претворените външения, от начините на поетическо отреагир-  
ване съдържат духа на нейния „свенлив реализъм“. Както Пенчо Славейков от-  
бягва естетизирането на еротичното в интимния свят на човека и българина,  
познато от Кирил Христовата поезия, така и Ев. Евтимов с лиричните си мини-  
тюри остава в границите на нравствено-извисяващото и деликатно досягане на  
чувственото. Както П. П. Славейков не навлиза в сложния трагедийно-психо-  
логически строй на лирическото „аз“, познато от Яворовата интимна лирика,  
така и Ев. Евтимов не обвързва съдбата на лирическия си герой с драматично-  
безизходно вдълбаване в неговата любовна психограма. За да постигне в „Гор-  
чиво вино“ (1978) и „Нощи“ (1980) пълнозначната и облагородяваща художес-  
вена характеристика и осмисляне на интимното чувство.

И нещо друго ме подтиква да се спра на интимната лирика на Евтим Ев-  
тимов, да я разглеждам като самостоеен свят. Според мен тя най-пълно и цялост-  
но защитава неговото присъствие в съвременната българска литература.

За да подкрепя това си мнение, ще кажа няколко думи за творчеството му  
като цяло, с което той се налага като изтъкнат, но типичен представител на по-  
колението си. То споделя най-общите черти на поезията, създавана от неговите  
върстници в литературата ни днес: подчертава гражданска адаптивност, непре-  
секващ интерес към социалното лице на съвременността и вътрешнопсихоло-  
гическата същност на съвременника. Тясното преплитане на гражданското и  
интимното намират своя идейно-естетически образ в поезията на А. Германов  
и Сл. Хр. Караславов, на Л. Левчев и М. Шопкин, намират го и във всяка от  
книгите на Евтим Евтимов. Външението по гражданския дух на съвременността  
и по вътрешноинтимния свят на българина съпровождат търсенията и постиг-  
натото от поета от „Будни клепащи“ (1959) до „Орлови кръгове“, „Обредни пес-  
ни“ и „Нощи“.

Но „априлските поети“, сред които се откроява набитата фигура на Евтим  
Евтимов, са и едно трагично поколение, което историческият ни и естетически

развой на товариха с нелеката задача да осъществи категоричния прелом към нов тип светоусещане, уповано на данните от съвременността — трезв поглед към нейната противоречива същност и съхраняване на романтично-извисяващия порив и вяра в доброто човешко начало като непосредна житейска реалност. Но това беше и техният шанс в духовния ни живот. Още повече, че цялото априлско поколение съумя да се възползува от него, да възмъжее поетически и да засядне здраво в панорамата на съвременната ни литература.

Всичкото това е част от биографията, от търсенията и лутаниците, от достоянията и на поета Евтим Евтимов. Но неговият свят се характеризира и с една съсредоточеност на усилията. Така стигна до своите изстрадани гражданско-патриотични теми в „Пирински балади“, „Човекът“, „Пиринският орел“, „Българска земя“. Не мъртва максима, а все живо закланение чрез развълнуваната поетически глас на Ев. Евтимов е широко популярното обобщение:

Отец Паисий обикаля още  
и проверява българската кръв. .

Така стигна и до пълнотата и овладяността на интимното си чувство, до онази плътна картина и дълбочини на сърдечните си вълнения, подчинени на така нужния ни повик за човечност, взаимност и доброта в отношенията между мъжа и жената.

Евтим Евтимов създава интимната си лирика вече две десетилетия. Когато навлизаме сред нейните прояви, виждаме, че тя се обогатява, без да се променя, без да познава еволюцията на теми и мотиви, без да познава прехода от един към друг ъгъл на овладяване на интимното чувство. Трудно (и може би не е необходимо) е да се проследява движението на отделни образи, да се дирят различни измерения на образа на обичаната жена в книгите му. Защото всичкото това като резултат е завършено и пълноценно защитено в стихосбирките „Горчиво вино“ (1978) и „Нощи“ (1980). Те именно доказват, че сред поетите му връстници в последно време няма друг като него така настоятелно да се превъплъщава в търсения на интимни теми и мотиви. Ето защо съвсем оправдан и литературоведчески необходим е интересът към любовната лирика на Ев. Евтимов. В каква насока тя е обобщение над интимното чувство, каква е нравствено-етичната характеристика на налагания от нея лирически герой, как чрез интимните преживявания е досегната чувствителността на съвременника, какъв е жанрово-стиловият ѝ облик? Това са въпросите, които могат да бъдат основата за анализ на наблюденията над тази част от творчеството на Ев. Евтимов, където според мен пълно и мъдро е изявил своя талант.

За разгърнатостта и пълнотата на интимното чувство в машабите на това, което ни предлага поетът в „Горчиво вино“ и „Нощи“, освен талант е нужно и нещо друго. Да го наречем склонност на душата към изповед, готовност за себепразкритие с убедеността в стойността, в гражданския и естетическия смисъл на внушенията, които произтичат от създаваната в тоя дух поезия.

Пълнотата, идейно-естетическото и емоционалното единство на Ев. Евтимовата интимна лирика произтичат от житейската ѝ основа, където откриваме един и същ обект, един и същ тип отношение, една и съща готовност да се отстоява тяхната същност. Вече стилового, формалното, стихоритмичното единство на любовната му поезия и особено на книгата „Горчиво вино“ е съзнателен творчески акт, настоятелно търсен като съответен на непроменния кръг от чувства, които владеят поета и се превръщат в емоционална територия на все нови и нови, на все по-тънко и деликатно нюансирани преживявания. Така цялата му любовна лирика — и специално „Горчиво вино“ — се превръща в роман на едно интимно чувство, което е подирило и постигнало епическата си пълнота.

Вникнем ли в същността, в жанрово-стиловата характеристика на „Горчиво вино“, ние действително стигаме до убеждението, че пред себе си имаме книга, единна в стилово и тематично отношение. Чертите, които я изграждат, не само обединяват отделните лирически миниатюри, но способствуват за тяхното концептуално-същностно единство както по линията на единното им звучене, така и чрез жанровата определеност на книгата и нейната вътрешна монолитност. Колкото и да си противостоят — епическото и лирическото, — в „Горчиво вино“ интимното, вътрешнопсихологическото преживяване и реакции са пресъздадени в духа на епическата си разгърнатост, емоциите са обективирани и овеществени в житейска позиция, във философски възглед за човека. Така единството на книгата от емоционално-рефлексивната си основа прераства в жанрово-стиловото ѝ единство, за да се наложи тя като романово, т. е. цялостно и разгърнато, но органично и обективно, с вътрешна организация, лирическо повествование. Доколкото мога да съдя, поезията ни от 70-те години не предлага друг подобен прецедент.

Кои са основанията интимната лирика в „Горчиво вино“ да се третира като романово изображение, със съзнание за жанрово-стиловата характеристика и на книгата, и на изискванията, предявявани към нея от позициите на това схващане за нейната същност? Защото от само себе си се разбира, че емоционалното и стиловото единство все още не са достатъчен белег за „романов“ вариант на интерпретиране на поднесените преживявания.

Съществен аргумент в защита на жанровата определеност на „Горчиво вино“ като лиричен роман е пълнотата и обемността в пресъздаване на интимния свят на лирическия герой. Вече посочих, че в това отношение като че ли Ев. Евтимов и постигнатото от неговата любовна лирика, от „Горчиво вино“, нямат съперници в съвременната ни поезия на фона на епизодичните — и то вече от по-други позиции — прояви на поети от неговото поколение като Д. Дамянов, А. Германов, Л. Левчев, П. Стефанов, М. Шопкин в тази насока. По нюансировка и фиксиране на множество конкретни състояния стихосбирката „Горчиво вино“ е с белезите на „лиричен дневник“, призован да документира немного широката, но наситена с вътрешно напрежение и конфликтност, както се казва с пълно право в такива случаи със скрит драматизъм, амплитуда на интимни преживявания.

Не по-малко важно и определящо е и другото — на страниците на „Горчиво вино“ е постигнат и изграден релефно открояващият се характер на лирическия герой. Това нито е случайно, нито се среща във всяка книга, включваща интимна поезия. Защото трудността произтича от спецификата на използваните средства, с които се налага присъствието на лирическия герой — свързани най-вече със съкровеното като реакция, с лирическата миниатюра като отглас на точно определено конкретно настроение и т. н. Обикновено авторите на интимна лирика остават при фрагментарното, при частичните и неравностойни изображения на любовното чувство. Изнасяйки на преден план трайното в тия състояния, дълбокото в тия преживявания, чрез любовната си лирика Ев. Евтимов постепенно наславя и преутвърждава характеристиката на героя с чертите на характер. Кое в случая ще рече — позиция житейска, емоционално-рефлексивна, философска, която трябва да се отстоява независимо от посегателствата на другите, независимо от намесата на „вътрешния глас“, на съмнението и временната умора, позиция, която ни спечелва не толкова с категоричната си и сялапо следвана формулировка, а с драматичните възли по нейния път, с настоятелно прокарваната си същност. Че лирическият герой в „Горчиво вино“ се налага с чертите на характер, проличава и от извоюваното му право на свой глас, правото да съди и да страда, да се жертвува в името на своя идеал за интимна близост, красота и хармония в сферата на взаимоотношенията.

П. Зарев, когато разглежда стихосбирката „Нощи“ (1980), отбелязва: „Евтим Евтимов притежава акумулативен похват, склонност към натрупване на много образи върху поетическата си палитра.“ И това е истина за цялото онова богатство от конкретни състояния, които оживяват интимния свят на неговата поезия. Иначе образът на лирическия герой в „Горчиво вино“ и „Нощи“ е единен и целенасочен, с едно вътрешно и винаги пулсиращо ядро на преживяванията и отношенията, което не се накрънява от моментни настроения и от тръпките на съмнението. Ето защо изстраданото и детайлно проследено право на авторовото „Аз“ да възплачва линия на поведение, продиктувана не само от временни чувства и вълнения, а от неща, които отвеждат и свидетелствуват за житейска философия, за позиция и със свои граждански измерения, го налагат с чертите на характер, до известна степен приближаващ релефното му присъствие до романовия тип портретуване и изграждане.

Романовото начало в „Горчиво вино“ е защитено и от монолитността на трайните обобщения над вътрешния свят на съвременника. Конфликтите, проявите на доброто и злото, хем са пречупени в светоусещането и реакциите на авторовото интимно „Аз“, хем изнасят на плещите си значимостта на художествено обобщение от по-общ порядък. Така отделните лирически миниатюри се превръщат в илюстрация на постоянно поддържано напрежение, в поетически израз на неща, които като постоянен поток се движат, променят се — и са все същите. Плътската наслада и чувственото в неговите оголени форми не занимават автора, не намират място в лирическото повествование. Всичкото онова, което е обект и територия на поетическо изображение, е в границите на високоетична, преди всичко духовна потребност от близост и общуване между мъжа и жената. Така внушенията се натоварват с определена концептуално-философска завършеност, пренасят ни в сферите на гражданското звучене и смисъл на вътрешния свят на съвременника — неща, недотам типични за любовната поезия, но неща, определящи облика на „Горчиво вино“.

Друг съществен момент в характеристиката на Ев. Евтимовата интимна лирика е нейната конфликтност, чийто заряд уплътнява драматизма и епичността на лирическото повествование. Външните основания за тази конфликтност са в противоречието между нагласата и неприкритите усилия на лирическия герой и отношението на околните — отношение на неразбиране, на неприязън и подозрителност, на злоезичие и груба намеса. Лирическият герой, изживяващ се на фона на тоя сблъсък, е активен, категоричен, настъпателен и всеотдаен, готов с цената на много неща да отстоява себе си чрез това чувство, да се олицетворява чрез него. Неговият глас, неговата същност зоват:

Високо застави,  
над завист и обида,  
над дребните сплетни,  
високо да те видя.

В този дух са строфите в редица фрагменти на стихосбирката „Горчиво вино“: „За срещите ни...“, „Да бъде все тъй...“, „Борба бе моята любов“, „Завиждат ти за...“, „И колко укори...“, „Крадец на обич...“ и др. Всичките те защитават изреченото в стих:

Борба бе моята любов, борба бе,  
най-тежката борба на съвестта...

От тия лирични миниатюри се убеждаваме неколkokратно, че преминал сезона на младежките увлечения, Ев. Евтимов е открил в чувството за близост и единение философско усещане за смисъла на интимната връзка, открил е житей-

ска опора за поведение и позиция, които надхвърлят границите на тясноличните отношения. „Проверката“ на интимното чувство до известна степен се превръща в проверка на хуманното, на пълноценно житейското присъствие на човека, на цялостната му същност. Защото неговият лирически герой в „Горчиво вино“ възплащава и ни разкрива себе си не само в тясната полоса на интимните взаимоотношения с жената, но показва и част от социалното си лице, от представите си за морал, за богат вътрешен живот, за гражданска съвест. Участието му в тоя „диалог“ се превръща в мерило и проверка на неговия духовен ръст, на моралната му и социално-гражданска устойчивост, на същностното у него.

И тук трябва да дирим социалния патос и съвременното актуално звучене на Ев. Евтимовата интимна лирика. По своите черти и качества тя не е приглушен, камерен размисъл, не е низ от поетически откровения насаме. По характера на изображението си тя не е и интимен, душевен диалог с любимата жена. Нейният лирически реторизъм и приповдигнатост я правят с гражданско възпитателно звучене. Външно оставаща встрани от социалните конфликти на съвременността, тя в същност ни въвлеча именно в тяхната вътрешнопсихологическа същност и измерения. Защото отстоява високонравствените начала, на които трябва да се уповава поведението на съвременника, неговите контакти с околните. Дискретно, но настоятелно тя апелира към естественост и открито сърце, към разкрепостеност и свежест на чувствата.

В границите на този основен конфликт като че ли на лирическия герой в „Горчиво вино“ и „Нощи“ му е по-лесно. Мълвата, злоезичието като че ли активизират съпротивителните му сили и са нова проверка на чувството му. Затова е така целеустремен и непознаващ съмненията и стъписването, затова не прибегва до половинчатост в позицията и решенията си. Винаги е готов да декларира:

Аз всички радости на тебе дадох,  
аз всички песни с тебе споделих,  
аз всички пътища по теб изстрадах,  
аз всички дни на тебе посветих.

Аз всички удари след теб събирах —  
душата ми едва не изгоря. . .  
И ако трябва утре да избирам,  
отново тебе аз ще избира.

„Аз“ — „тебе“ и помежду им: „всичко“. . . Повторяемостта им няма само структурно-организираща роля. Акцентите, постигнати чрез тях, очертават категоричността и обемността на една позиция и спрямо външния свят, готов да накърни изповядваното чувство, да посегне на неговия смисъл.

Но интимната лирика на Евтим Евтимов, както и лирическият дневник „Горчиво вино“ имат и вътрешноконфликтни страни и измерения. Те не са така рязко очертани, техните стойности не конфронтират така рязко. Тук липсва и категоричната позиция на лирическия герой, което ще рече, и на автора. В повечето случаи е прибегнато до раздвоението, до съмнението, до напрежението на нарушен вътрешнопсихологически статус. И може би в тия фрагменти е истинският, присъщ само на Ев. Евтимовата интимна лирика конфликт, или поне при него получил пълноценна и разгърната, зряла поетическа интерпретация. Неговите конкретни прояви са в рамките на интимното чувство за близост и отдаленост, за „даденото и назад невзетото“, както изповядва В. Ханчев.

Изправен пред тоя конфликт, лирическият герой в „Горчиво вино“ не е така цялостен и единосъщ. Напротив — някои от строфите ни го разкриват като стъписан, овладян от раздвоението и съмнението, несъумял да прикрие горчилката от усещането за неудовлетвореност:

Зовеш отново — да вървим нататък,  
но стигнем ли до речната дъга,  
аз тръгвам през вълните на реката,  
а ти оставаш горе, на брега.

Наблизо до река, но не във нея.  
Каж ми как това да разбере?  
Запалиш огън и след туй се грееш,  
а аз оставам в него да гора.

Така вътрешнопсихологическият свят на лирическият герой добива трагична окраска. Отделни творби открехват завесата към болката и крехките очертания на истинската му драма, за която има съзнание, но се опитва да я надмогне. В същност истинският двигател наред с непресекващата готовност да преоткрива качествата и смисъла на интимното чувство е и този драматичен оттенък на чувството за близост, което не знае граници, не познава прегради, но е болезнено наранимо, когато не среща „отговор“:

Това, което днес ми подари,  
защо обратно утре си го вземаш?

Своеобразната връзка между „Зовеш отново. . .“ и „Аз моля вятъра. . .“ въз основата на тази съгласност се разкрива и от плахия опит на лирическият герой да заличи бързо съмнението, да му обърне гръб и му намери заместител. Но въпросът „защо обратно си го вземаш“ остава без отговор — за да застине лирическото повествование в границите на скрито конфликтната си същност и на мъжественото му изживяване на правото да обича и да съди, да се жертвува и да иска това от другите. Мъка, смътна неудовлетвореност и спечелваща откровеност лъхат от фрагментите на „Горчиво вино“, издържани в емоционалната гама на това чувство:

Понякога това е нечовешко.  
Години аз към теб съм устремен,  
години радостни, години тежки,  
а още ти не си при мен.

От една страна, лирическото „Аз“ изцяло се покрива и представя от вложението в стиха:

А при нас е всичко толкоз чисто  
и така е светла обичта. . .

Но произтичащото от него не изчерпва атмосферата и характера на интимните взаимоотношения, които залягат в основата на Ев. Евтимовата интимна лирика. Това „нас“ е въпреки желанието и основанията да бъде натоварено с обобщаващата увереност в смисъла си и в пълнозначната си жизненост е все пак „аз“. . . Че е така, ни подсказва друга лирична миниатюра, чиято поанта с покоряваща болка и мъжествено примирение изповядва:

. . . Аз нося днес под лявата си пазва  
една несбъдната докрай любов,

Разбира се, всичкото онова, което намира израз в интимната лирика на Евтим Евтимов и изгражда света на „Горчиво вино“, е много сложно нюансирано, с усложнена поетическа реакция на приливите и отливите на удовлетвореността и съмнението. И в никакъв случай не може да се изчерпа с извод въз основа на една или друга отделна творба. В това е и зрелостта, и епическата развърнатост на гамата от интимни чувства, които възпълшава тя. Че е така, свидетелствуват и различията в на пръв поглед сходни поетически образи и внушения в отделните

лирически фрагменти. Така на цитираното вече четиристишия „Понякога това с нечовешко. . .“ се противопоставя:

Има нещо страшно и човешко  
в моето обичане сега.

Ето и характера на нюансираните поетически образи и различия в насоките на сходна поетическа идея, която е легнала в основата на два интимни къса от „Горчиво вино“:

И нощес под звездните светулки  
аз завързах ти гергьовска люлка.  
Излезни навън, легни на нея.  
Моят дъх ще те люлее,  
над скалите сини ще те вдигне  
и до някоя звезда ще стигнеш.

Малко по-нататък в една от миниатюрите срещахме:

Светят в мрака хиляди светулки,  
шепнат птици в луна синева  
и над нас се спуска звездна люлка,  
залюляла цялата земя.

Така сходен поетически и образно-метафоричен реквизит се използва и подчинява на нови хрумвания и състояния, за да се постигне единност по линията на стилово-изразните средства, но и нюансировка на настроенията в душевността на лирическия герой.

Определен интерес представлява стихо-ритмичният облик на книгата „Горчиво вино“. Най-общо неговата хомогенност се обуславя от факта, че цялата стихосбирка е изградена от фрагменти с по два катрена. Като имаме пред вид този формален обединяващ белег, като имаме пред вид идейно-тематичната и съдържателна единност на книгата, издържана и в духа на единна емоционална гама, можем да поставим въпроса, как Евтим Евтимов преодолява и надмогва опасността от монотонност на лирическото изображение. Отговорът вече е даден от интереса на читателя към „Горчиво вино“, интерес, който ни освобождава от задължението да го търсим по умозрителен път. Или пък за ония, които дирят богатството на съдържанието като богатство, постигнато чрез многообразие от форми, от смяна на ритмични стъпки, той е даден от самия поет чрез стихосбирката „Нощи“ (1980), където могат да намерят това богатство от рима и ритъм. А тук, в „Горчиво вино“ — и това мисля, че е много съществена черта на книгата като цяло, на нейното своеобразие и обособеност — се срещахме с външно еднотипен начин на поетическа организация.

Но веднага ще отбележим, че богатството и усилията за разнообразяване на поетическата фактура на изображението са съсредоточени вътре, в границите на тази ограничена територия — двустрофните катрени. Разчупването на монотонността се постига чрез разнообразието от римни схеми и ритмични преходи. Така най-често срещаната схема на римуване в четиристишията е кръстосаната рима. По-рядко се среща и е използвана съседната рима. В единични случаи Ев. Евтимов прибегва до белия стих. Но и при фрагменти от този тип всяка от двете строфи изнася акцент с подчертан поетически подтекст, който прибавя своите качества към лаконично оформената поетическа фраза. Ето типичен пример:

Като облак летен ще се вдигнеш,  
аз звезда над облака ще стана,  
ти лице в звездата ще огледаш

и отново ще си моя.

На река ще се превърнеш вечер,  
аз под нея езеро ще стана,  
ти на езеро в зори ще дойдеш  
и докрая ще си моя.

„Реката“, „звездите“, „планината“, „небето“ в стихосбирката „Горчиво вино“ не са само поетически образи, обобщаващи определени начала в разгръщането на поетическата идея в отделните миниатюри. Те носят и конкретното съдържание на елементи от един активен пейзажен фон, който винаги е съучастник в преживяванията на лирическия герой. Това е пейзажът на Пирин и равнината, на големия град, на гората — пейзаж, който с конкретните си фрески е раздвижената среда на богат емоционален живот. От друга страна, въпросните съдържателни елементи допринасят за епичността на лирическото повествование в „Горчиво вино“. И в този смисъл доуточняват жанрово-стиловата ѝ специфика и монолитност.

Един от критиците, писал за поета, започва изложението си така: „За поезията на Евтим Евтимов може да се напише статия или очерк и без да се прочитат отново книгите му.“ Може би Иван Спасов е имал пред вид най-вече стиховете на граждански и патриотични мотиви. Стихосбирката „Горчиво вино“ е съставена от 201 лирически миниатюри. . . Не, не можеш да съдиш за богатството на затворения в тях свят, ако бавно и неколккратно не се връщаш към успокоената им поетическа фраза, към вътрешното им напрежение, към техния „свенлив реализъм“, залегал в основата на идейно-естетическия идеал на цялата интимна лирика на Евтим Евтимов. Не само заради точността на анализа и фактологичното уплътняване на обобщенията, не само заради близостта до сложно нюансираната и деликатно пресъздадена картина на вътрешни преживявания и конфликти. За да се увериш в пълноценното и мъдро изображение на един интимен свят, за да изпиташ отново насладата от досега с чувства и въплъщения, които са наша вътрешна потребност и които са станали трайна естетическа реалност.